

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 7   Issue 4

Különszám/Special Issue

Gödöllő
2011

A SZAKMAISÁG SZOLGÁLATÁBAN

Száz éve született Horn Artúr

Romány Pál

Szent István Egyetem, 2103 Gödöllő, Páter K. út 1.

romany.p@freemail.hu

„A fajta kérdésben világosan kell látnunk. Nem engedhetjük meg magunknak azt a luxust, hogy elavult típusokkal dolgozzunk... és hárítsuk át azt a jövedelem-kiesést a népgazdaságra, - amelyet ilyen típusok, vagy fajták tartása jelent.” **Horn Artúr** (1958)

Az idézett kijelentésnek különös súlya volt elhangzása idején. Mindenekelőtt tartalma miatt. Nemkülönben azért is, mert az a tudományos kutató(!) mondta, aki előzőleg Gödöllőn volt tanszékvezető egyetemi tanár, két ciklusban ugyanott dékán. „Parkoló pályára” állítva tette a határozott kijelentést. Harmadszor: a még viszonylag fiatal professzor volt tanítványaihoz is szólt, hiszen az *akkor* legjelentősebb szakmai fórumon, az *Állami Gazdaságok Főigazgatóságának* (az FM és az ÁGEM 1957-ben fuzionált) bábolnai Termelési Ankétján szólalt fel a fentiek szerint.

Szakmai meggyőződését a méltatlan támadások ellenére sem adta fel. Ugyanakkor hangsúlyozta: „legfőbb ideje, hogy a formalizmus különböző megnyilvánulását a minimumra csökkentsük, a szarvasmarha-tenyésztésben még mindig eluralkodó színhóbortok, bizonyos jellemvonások érdemükön felüli figyelembevételét háttérbe szorítsuk.”

Ezt a *szakmai krédót* húzta alá Horn professzor három év múlva, az *1961. évi* bábolnai ankéton is. „Hovatovább az állattenyésztésben is el kell jutni oda, hogy egy bizonyos termelési színvonalon alul nem érdemes, illetve *nem szabad termelni*. ... Aki 30-40%-kal elmarad a legjobb üzemek termelési színvonalától, az jobb, ha abbahagyja a termelést és energiáját inkább más irányban hasznosítja. Még mindig az *Állattenyésztési Kutató Intézetben* van, amikor ezt mondja, ám lehetne e nézettel egy agrárgazdasági, vagy üzemtani kutatóhely meghatározó pontján is.

Tovább járja Horn Artúr a jeles nagyüzemeket, konzultánsnak kéri régi tanítványai is. Hasonlóan járt, s ezt teszi 1956 után Manninger G. Adolf professzor is, Gödöllő másik fakultásának volt dékánja is. Foglalkoztatóik, fogadóik – szerte az országban – egykori hallgatóik. Amikor – bizonyos politikai rehabilitációt követően – ismét megnyílik az egyetemi oktatás lehetősége, Horn professzor Gödöllő helyett Budapestet, az állatorvosi oktatásban való részvételt vállalja.

Az Állatorvosi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára 1963-1980 között. Személye, munkahelye szinte reinkarnációja az 1945-ben született Magyar Agrártudományi Egyetemnek, vagy a hajdani Óvárnak.

Horn Artúr ismertségét, *elismertségét*, nem beosztásai, nem hivatali rangja alapján lehet felvázolni. Előadásaira, gyakorlati bemutatóira például nem csupán a „saját” hallgatói mentek el Gödöllőn, hanem az agronómiai (növénytermesztési, üzemtani) fakultás szabadidős hallgatói is.

Jellemző, - miként az előzőekből is kitűnt – hogy Gödöllőt követő „embargója” idején is egyik főszereplője, az ötvenes évek végétől, a „legfejlettebb” társadalmi szektor, az állami gazdaságok országos vezetői – szakmai tanácskozásainak. Régi, külföldi szakmai kapcsolatai – természetesen – nem szüneteltek, a populációgenetika művelői világszerte számon tartották, meghívták. Sőt! A földművelésügyi miniszter, Losonczi Pál vezetésével Dániába látogató delegáció tagja 1961-ben (!), majd további országok, egyetemek vendége. Hívják, s Horn Artúr kapcsolatépítő látogatásra vissza is hívja, fogadja partnereit.

Sohasem gondolta, hogy Magyarország a világ közepe, s azt sem, hogy másoktól nem lehet, sőt: nem kell tanulni. Miért gondolta volna, hiszen *életútja* is kiáltó figyelmeztetés volt erre. Kairóban született, elemi iskolába Ausztriában és Svájcban járt, ahol – természetesen – nem magyar nyelven tanult. Nem titkolta kiváló angol nyelvtudását sem, miként az orosz (szovjet) szerzőket is rendre idézte az *Általános állattenyésztés* című, 664 oldalas szakkönyvében és irodalomjegyzékében.

Előbb említett könyvében - mára is figyelmeztető – ökonómiai kitekintésre is példát ad. „Az állattenyésztésnek közvetett haszna mutatkozik még abban is, - írja 1955-ben - hogy a mezőgazdasági *termelést többoldalúvá teszi*, ezáltal csökkenti a mezőgazdaságban fennálló munkaszükséglet időszakosságát. Tehát a helyesen összehangolt növénytermesztés és állattenyésztés hatékony eszköze lehet az ipari és a mezőgazdasági munkák közötti különbségek eltüntetésének”. Láthatóan számba vette az üzemág társítás nem csekély haszonnal járó, lehetséges eredményét is, amire ma is indokolt számos gazdaságunkban – sőt országosan is – rámutatni.

Horn Artúrtól *két tulajdonságot* (szerencsét?) nem tagadhattak meg. Úgy illik, hogy most is említessék ez. Az egyik – mondták – *nagyon tudta, s nagyon szerette a szakmát*, az állattenyésztéstan oktatását, művelőit. A másik, hogy *kiválóan felismerte* legjobb segítőt. Tisztelte hát elődeit, átvette az örökséget tőlük, s *megtalálta azokat*, akik Tőle majd átvehetik, - átvehették. S ha élnek még, most is igaz tisztelettel gondolnak kimagasló mesterükre.

Szívesen vállalt szerepet – ha tehetette – az állattenyésztési, tejtermelési, tenyészállat bemutatói rendezvényeken. Tapasztalat-szerzési alkalomnak, szakmai ismerkedésnek tekintette valamennyit. (A MÉM különféle díjait is előszeretettel adtuk át az „Állatorvosin”.) Jelenléte, beszédei segítettek, célra törőek voltak. Egy *Nagy Nemzedéknek* a tagja volt a 20. században, mint ahogyan Újhelyi Imre és társai a

19. században. Újhelyihez hasonlóan nagyra értékelte Horn Artúr is a külföldi megoldások tanulmányozását. Ebben a törekvésében előkelő hely illette meg Dániát.

Közös könyvünkben írta az általa jól ismert – és becsült – országról, világpiaci versenyképességükről, következtetései között: *„Ezt csak a legcéltudatosabb, minden formalizmustól vagy irreális szemlélettől mentes, a legkérlelhetetlenebb szigorúsággal a termelékenység irányában folyó tényész-kiválasztás, a piac igényeihez való gyors alkalmazkodás tette lehetővé.”* És folytatta: *„Dániában mindenkor példamutató volt a tudomány és a gyakorlat kapcsolata, valamint a tudományos eredményeknek a gyakorlatban való elterjesztése és széles körű alkalmazása.”*

Nem természetesnek kell-e tekinteni, hogy hallgatói is, a gyakorlatban dolgozó, vagy a „Professzorral” együtt tanító kollégái is különösen tisztelték, becsülték Horn Artúrt. Mindenhol, s mindenkor, konkrét beosztásától függetlenül. S ezt kapták – kaptuk – Tőle is.

Féltem őrzöm egy régi könyvét. Általa írt ajánlásával. (Akkor írta, amikor már nem volt tanszékvezető, s én nem voltam miniszter.) 1982. XII. 18-án „Dr. Romány Pálnak, volt kedves tanítványomnak, kimagasló teljesítményei fölötti büszkeséggel és további szép sikereket kívánva, szeretettel ajánlom. Horn Artúr”.

Köszönöm, Professzor Úr! És köszönjük mindazt, amiről a következő számok is beszélnek.

Epilógusként

Magyarország állati termék termelése

1976-1980 évek átlaga az 1971-1975 évek átlagának %-ában

Tej	130,9
Tojás	127,0
Gyapjú	127,6
Vágóbaromfi	134,2
Vágósertés	114,5
Áruhal	106,4

Ha az 1970. év adatait, vagy a szektorokat vetjük össze 1980 adataival, még szembetűnőbb a növekedés.

A *szarvasmarhaállomány* nagysága alig változott 1970-1980 között (a 760 ezres tehénállomány azonosnak tekinthető), de az évi tejtermelés a tehenenkénti 2187 literről 3557 literre emelkedett 1980-ra.

Hasonlóan növekedni tudott a fogyasztás is. Vagy, a sokat emlegetett:

	<i>sertésállomány</i>	<i>a juhállomány</i>
1970-ben	7 311 000	2 376 000-ről
1980-ban	8 330 000	3 090 000-re

szaporodott.

Mai számaink akár a vadállomány adatait is hozzáadva – *jóval elmaradnak a fentiektől*. Ez még lehetne akár a „modernizáció” következménye is, ha nem látnánk, hogy például a *Dunántúl nagyságú (!)* és „elmaradott”, sőt kukoricát nem is termelő *Dániában, háromszorosa (!)* a sertésállomány nagysága a magyarországinak. És jól elviselik.

Epilógus

A száz éve született professzorunkra *a Bábólnán, 1958-ban* mondott szavaival emlékezzünk befejezésül. A jegyzőkönyv szerint a következőkkel fejezte be felszólalását:

„...Kényelmesebb azt folytatni, amit eddig csináltunk, talán veszélytelenebb és kockázatmentesebb is, de nézetem szerint a felelősség akkor is terhel bennünket, ha nem hasznosítunk olyan lehetőségeket, amelyek előrehaladást biztosítanak számunkra. Más szavakkal: nemcsak azért vagyunk felelősek, amit csinálunk, hanem azért is felelősséget kell vállalni, amit elmulasztunk”.

A bábólnai tanácskozást vezető *Izinger Pál*, Óvár egykori diákja, Mezőhegyes 1945. utáni első civil „parancsnoka” a vitazáróban úgy reagált, hogy amit Horn Artúr elmondott, ahhoz *„semmiféle hozzátennivalóm nincs.”*

Egyetérthetünk *velük*.